

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор.; за Србију 2¹/₂ дин. у сребру.
Рукониси и претплата шаљу се на уредништво.

М А Т И.

— по немачком. —

убав, њежност мајка даје
С њоме срећу чеду свом.
Још малог га упознаје
С околином маленом;
А кад чедо поодрасти
Мајка ће му небо касти.

А ту љубав, њежност свету,
Кад му пружа њена груд,
Нек су јади у сусрету
Жићу њу је сјајан руд.
Нек над главом громи брује,
Благослов се мајчин чује.

Избе мрачне, тужне, јадне
Обасјава светокруг:
Кад месечев зрачак падне
На лице јој бледи, дуг.
Тамне ноћи, а у вају
Од љубави њене сјају.

Дођел' чедо на свет бели
У њен падне загрљај
Од туге га чува, дели
Пољубаца замедљај
Јер сваке му молбе, наде
Испунити мајка знаде.

И кад дође чеду жеља
Да опроба крил'ма лет
Мајку мори туга веља,
Што полази у туђ свет.
Тело дрхће, срце текне
Кад му задње „збогом“ рекне.

А последња жеља мила
Што зажели мајка тад',
У срцу јој оставила
Ону свету, дивну над.
Да ће опет натраг доћи
Загрлит' га мајка моћи.

Нек га прати младост чила,
Нове среће лепши сјај,
У младости срећа мила
Нек је спрема те тек одејај.
Таку жељу мајка свету
Снује, жели свом детету.

Мајчина је жеља давна,
Што га прати на тај пут!
Да се надат' желиг' не зна
Пукла би јој стара груд.
Ал' нада га жеља прати:
„Сретно пош'о, здрав се врати!“

Здрав се врати, да те мати
На старачку прими груд,
Благослов ти може дати
Загрлит' те задњи пут,
Кад јој данак, суђен стигне
Да на груд ти главу пригне!

Али доцкан! руке старе
Што пружаше т' срећу, лек
С њима с' чела т' бригу таре —
Скрштене су за навек!
На гроб иди, стани сине,
Да јој жеља срце мине.

Још погледај тужно само:
Избица је празна сад
Празан столац стоји тамо —
Свуда само туга, јад;
На огњишту ватре нема —
Ко сад срећу да ти спрема!?

Ко ће да ти блажи јаде
Када мајке немаш сад?
Ко ће да ти души даде
И срцу ти рајску слад?
По свом свету можеш заћи
Те љубави нећеш наћи!

Где и љуба тамо мила
Негда теби — цео свет!
А кад доби млађан крила
Мален беше т' овај свет
И ти пође у свет ови
Са вилински, рајски снови!

Ишао си много, дуго
Тражио си љубав, рај,
А нашао ниси друго
Него тугу, тешки вај.
Та свет љубав не имаде
За њу само мајка знаде!

Лазар Николић.

ШТА СВЕ МОГУ ДА РАДЕ ЖЕНСКИЊЕ.

(Продужење.)

Било је жена и владарица и то тако славних и мудрих, да су оставиле све лепа и похвална гласа за собом. Саразмерно све женске владарице учиниле су народу и својој држави далеко лепших и узвишенијих дела, него многи мушки владари. Валда та добра и племенита страна, што више краси женски него мушки пол, учинила је, те су још прастари народи уважавали и поштовали женске. Тако код Египћана биле су жене врло уважене. Код њих су могле бити царице женске још у оно доба, кад није било мушких наследника. И стари Јудејани имали су своју краљицу Аталију, која би била још дуже владала, да је боље пазила религиозне осећаје фанатичког народа и властољубиве попове. И Естира је један од најлепших примера у историји чивутској. У оном грозном деспотском времену сија она као звезда у тамн. Њено сузно око и дивно-смерна лепота ублажи и оног суровог деспота и спасе народ свој. — Једна од славнијих жена старога доба била је мудра Дидона, удата за богатога Сигеја; кад је брат њен Пигмалијон, краљ тирски, мужа јој из потаје убити дао, да његово благо себи присвоји, па и она дође у опасност, а она, ако и виде шта се смера, учини се, да не зна, па завара брата и утече са целим богатством на лађама далеко морем и основа на северозападном крају Африке град Картагину и државу још 888. г. пре Хр., која после изађе и оста првим градом и првом државом срећног народа кроз више стотина година. Оваких славних владарица било је још и више у прастара времена, тако се зна за славну царицу асирску Семирамиду, која је то царство проширила

чак до Мисира, Мале Азије и Индије Царица Томира од земље Скитије победила је оног славног, ал крвожедног персијског краља Кира.

И средњи век забележио је доста славних владарица. Тако се зна за чешку краљицу Љубуну, којој је чешки народ због њене мудрости и велика знања, и ако је најмлађа кћи краља Крока била, поверио по очиној смрти земаљску власт. А знамо, да су и Пољаци по смрти краља Крака подигли на престо његову сестру Ванду, ма да је било у животу мушке главе из те владалачке породице; а за цело не би то народ чинио, да Ванда није животом и владањем својим то отлиције заслужила. И руска повесница приказује нам у средњем веку једну врло мудру жену владарицу, удовицу краља Игорa Олгу, која се прва у Цариграду покрстила и која је у Русији отворила врата хришћанској православној цркви. У угарској историји знамо за краљицу Јелену Срикињу, ћерку рашког великог жупана Уроша, која је са својим братом Белушем славно владала Угарском и сачувала Угарску од велике несреће и раздора, а отворила с братом богате рудоконе у Банату и Ердељу, које и данас земљи овој богат дар доносе. Из наше српске историје знамо за царицу Јелену матер цара Уроша, која је по смрти цара Душана не само одржала, него још увећала своју власт и само да је цар Урош био старији ил за државне послове боље спреман, не би се Душаново царство онако брзо распало. Знамо даље, да је и царица Милица после пораза српског на Косову одржала власт и управу земаљску и знамо, како је одушевљавала косовске јунаке.

Само краљици шпанској Изабели може се захвалити, што је Колумб на Америку наишао и отворио нов свет и нов живот.

И нови век, даје нам дивних примера женских владалаца. Наша славна краљица Марија Терезија је једна од најплеменитијих владатељака; она је тако рећи, одржала аустријску царевину. Говорила је немачки, француски, талијански, шпањолски, и латински; певала је и свирала је савршено. Била је особито оштроумна, а пуна доброте и побожности. За своје поданике старала се матерински. Она је поправила судове, преустројила војску, подигла домове за инвалиде, заводе за више војничко образовање; штедњом је уредила државне финансије и од сувишка у приходима подизала је учевне заводе. Она није марила за туђинске моде и за њено време био је њен двор слободан од сваке раскоши, она је сама примером у простоти више привредила држави, него други, што милијуне даривају а овамо рђав пример дају. Била је нежна, али строга мати. Највећи њен противник, пруски краљ Фридрих II. рекао је за њу; „Она је на част била престолу и њеноме пољу.“ За време њене владе Срби су надполовичну већину њене војске сачињавали и за њихову храброст и јунаштва у бојевима потврдила је Србима с ове стране њихове привилегије.

И енглеска краљица Јелисавета подигла је светски значај Енглеске. Енглеска није никада била ни јача, ни богатија, ни славнија, него под владом ове краљице и данашње мајке Викторије, која је баш ове године уз саучешће васколиког свог благодарног народа прославила 50 годишњицу своје срећне и напредне владавине. Ова се може сматрати за највећу и најбогатију царицу свију векова досадањих.

Царица аустријска Марија Терезија руска царица Катарина II., енглеска краљица Јелисавета и садања енглеска краљица Викторија су најлепши и најславнији примери женских владарица овог новог века.

Краљица Лујза, мати садањег цара немачког, ако и није самостално владала, ал њен уплив је више учинио за пруски престо и славу, него највећих краљева њених.

Осим Турске и Француске готово је у свију европских држава закон, кад нема мушког престолонаследника, могу да и женске престо и круну примити и владати; ал и у оним државама, где не могу женске наследити престо и круну, зна се за много примера, где су оне, ако не јавно, ал тајно сасвим владале, и имале најјачег уплива на владаре и судбину народа.

За владање над народом треба трезвености и непрестане пажње на све, што је корисно за народ и што је потребно; а овога има у жена више него у мушких, треба благости и мудрости, па и овога је више у жена. Енглеска је краљица Викторија учинила за свога дугог живота толико добротворства што ни један до ње мушки не може показати. Марија Христина, млада удовица и краљица Шпањолска ради данас на владарској столици са таквом мудрости енергијом и тактом, како се до сада још није видело на престолу женске и народ је тако заволео како ни једног краља пре; врло је штедљива жена, завела је до сад врло знаменитих реформи, те ће јој се име довека славити и народ јој боље стоји, него што је стајао под многим својим владарима.

Има осим државничке вештине у женских владарица једна још много узвишења врлина не само у оних, које седе на престолу и дрмају државним животом својих народа, него и у оних владарица, што само носе име владара. Данас су скоро све царице и краљице покровитељице и заштитнице многих добротворних завода и установа код својих народа. Оне ће сила урадити на хуманом пољу, док се само све овога својски прихвате, тек за њима ће да сине сунце лепше наде свима народима; јер краљице и царице и све владарице имају на оваке хумане радове најјача уплива и најбоље одушевљавају околину и народ свој. Њима за љубав учиниће свако више, но што би иначе чинио, да га друга која страна покреће.

Наша краљица-царица Јелисавета покровитељица је земаљског друштва „црвеног крста“ и многих других добротворних здруга. Руска царица Марија покровитељица је женске патриот. задруге и више од 500 добротворних и општекори-

сних задруга у Русији. Маргарета, Краљица талијанска, покровитељица је задруге за образовање женскиња и многих других задруга. Олга, краљица грчка покровитељица је женске задруге, Софија, краљица шведска такође је покровитељица многих добротворних женских задруга и наша дична српска краљица Наталија узела је у своју заштиту срп. друштво „црвеног крста“ и женско друштво.

Најпосле имамо да наведемо, да има сила женскиња одарених мушким врлинама: јунаштом и патријотизмом. Има читави књига исписаних, у којима се слави и узноси јунаштво жена и девојка. Зна се још из светог писма, да Јевреји нису могли да се спасу од победоносног оружја асирског војводе Холоферија, па се онда осмелила удовица, лепа Јудита, да превари непријатеља и да избави свој народ; — исто тако је на више стотина година пре Јудите учинила слав. Јајила (Jael) и она је народ свој спасла од душмана Сисера. Још пре Јудите и Јајиле живела је слав. Девора 1200 год. пре Хр; која је била судија и пророчица и пескиња и бољи војвода него Барак, јер кад се овај стао устезати, она га диже и одгура и оде заједно с њим у бој и побеђује и пева ону слав. победну песму. Али ни једној се жени не диви свет већма него мајци Макавеја, која гледа својих 7 синова како их душман страшно мучи да погазе

своју дедовску веру, а она молећи се богу јуначи их, да се не дају застрашити (види у библији Макавеји II. 7. 20.) и остаће свима свети пример, који имају да претрпе мучење за своју веру и народност и св. пример, како ваља своје љубити. — Историја хришћанска показује нам сила примера, дивних јунакиња мученица, које су за хришћанство и веру Христову подносили осмејком највеће муке и заслужиле ред светитељска наших. Орлеанска девојка ослободила је Француску, а гђа Ролан учинила је големе услуге Француској револуцији и није жалила ни живот свој жртвовати за слободу. Биле су славне јунакиње још и Јелисавета Данска, Јелисавета Брауншвајгска, Маргарита Валоа, Рената и др. И наша кнегиња Љубица Обреновића, да није онако одушевљавала борце за слободу у најодсуднијим часосима, ко зна би ли се данас Србија поносила својом слободом; а да нису наше дичне Црногорке пуниле пушке, оштриле мачеве својим мужевима, да нису храбриле и челичиле децу и браћу своју својим пожртвовањем, расчупали би одавно били то гњездо соколово они силни непријатељи, што су вековима у великим гомилама паплазили и покушавали, да сатру и униште то огњиште српске слободе. То признаје Црногоркама и сам данашњи витешки кнез Никола, па је у почаст њима написао ону значајну драму „Балканску Царицу.“

КАВА И „ЦИГУРИЈА“.

За наше домаћице.

Баш вам је то лепо попиту чашу каве. Чисто је човек одмах ведрији и нешто му годи, веселији је, живљи и разговорнији. Штета, што не може и у нашим баштама да успева, него је морамо да доносимо по скупе новце из далеких земаља. То јест, ми је сами не доносимо, него купујемо од наших трговаца. Али кроз колико ли руку она прође, док доспе у нашу кухињу! Па шта све може с њоме да се догоди на путу, нехотице или хотимице! Кава се продаје по скупе новце, не стаје два новчића кила, као наш кромпир и црни лукац. Па

кад је она тако скупа, онда хоће сваки продавац да мало више на њој хасни, те вам ту има свакојаке мишкуланције. Па да је то све невино и да није по нас шкодљиво и боже помози, али вам се ту трпа међу зрна кавина и којекакав отров, који нам руши здравље. Један трговац хоће да јој да лепшу боју, те ју бојадеше којечиме, други хоће да је тежа на мери, пак додаје којекакве шкодљиве мешавине, трећи у пржену каву додаје ствари, које нису ни палик на каву, а ми све то не знамо, пак купујемо и пијемо тако свакојаку каву и трујемо се или бацамо новац у тартањ.

Али те њихове варанције нису за науку тајна. Данас може учен човек да ухвати оног неваљалца, који вара свет. Па ево ћемо и ми овде по нешто да наговоримо, како то бива.

Али кад већ диванимо о кави, а оно да се осврнемо најпре на прошлост њезину. Шта је било с кавом у старо време?

Причају, да је неки арапски чобанин опазио на својим козама, да кадгод су зобале зрна од ове биљке, што ју кавом зовемо, а оне онда постану ванредно веселе и живе, скачу и премећу се.

Стари источни песници приповедају да се кава једе, а стари турски хоџе, у 15. веку још, сипаху на пресну каву врелу воду, те су ту воду пили с тога, што су онда могли дуже да издрже ноћу на молитви, а некако им је то било и уместо вина, које им је било забрањено.

Но није дуго потрајало, пак се кава почела пржити и готовити овако као данас Веле да је немачки лекар *Леонардо Рауволф* био први, који је у своме делу, што је изишло г. 1573., упознао Европу с кавом, а г. 1644. је дошла кава у Француску и ту је био краљ *Људевит XIV.*, који је први увео обичај, да се кава пије из јутра за доручак. Прву кавану у Паризу завео је некакав Сицилијанац *Проконије* г. 1672., а у Енглеској је лена гркиња *Панибија*, коју је трговац неки довео у Енглеску из Смирне, учила како се кава готови. У Бечу је прву кавану отворио г. 1683. пољак *Колциски*, као што можете читати и у *Чика Јовином „Невену“*, који је донео и слику његову, по споменику, што су му Бечлије преклане подигли.

Али се ширењу каве по Европи често стајало и на пут. Султан *Мурат IV.* је г. 1633. под смртном казном забранио каву пити. Други су ударали новчане глобе.

Многи су говорили и учили, да је црна кава штетна и да ју не треба пити, јер она прекраћује живот човечији, други опет разлажу да је добра, да буди дух човечији нарочито за душеван рад, да га чини ведрим и расположеним, кад се умерено пије. Ми се у то неће оупштати овде да оцењујемо, ваља ли ју пити или не, нама је доста то, да се она *заштита пије* и то и у варошима и по сели-

ма, па смо ради, као што у почетку рекосмо, да кажемо овде онима, који каву купују и пију, *каква шреба да је кава, како се она квари и како се може познати кварена кава. Па онда чиме се кава меша и које су мешавине штетне.*

Зрно од каве шреба да је тврдо и тешко, те да лако у води пошоне; шреба да је зеленкасте боје. Она зрна која пливају на води, или која су мрка, црнкаста, не ваљају и треба их бацити. Кад се пресна кава метне у воду, те потоне, па кад тако престоји преко ноћи, онда она вода буде жућкаста као лимун и кад се пије има кус налик на кус кинескога теја, а ако је вода позеленила или мрку боју добила, онда она кава није добра, него је бојадисана чиме и кварена. Варалице бојадису често каву берлинским плавашилом или чившилом или куркумом, те кад се таква кава метне у воду, а оно се та боја раствори у води, те отпадне са зрна и учени људи могу онда те боје да нађу у води тој. Има их који бојадису каву зеленом галицом, „гриншаном“ и оловом и та је кава онда и отровна.

Често бива да се кава у дућану продаје, која је путем случајно наквашена морском водом, а такву каву можемо да познамо по томе, што се зрна онда *лепе једно за друго*, и кава има *неугодан мирис*. Кад такву каву метнемо у воду, а оно вода та буде онда *слана*. Таква кава губи снагу. Кава се на лађама поквари лако и онда, кад се уз њу натовари која врећа бибера.

Још горе варанције чине се са *прженом* и *самлевоном* кавом.

Каву не ваља одвећ јако пржити, јер смо је онда претворили у *угаљ*, који нема никакве вредности, јер је кава изгубила тиме и мирис и снагу и кус.

Но *пржена* и *самлевена* кава, што је по дућанима купујемо већином је мешана са јефтинијим стварима, и веле, да три четвртине од такве каве и нису кава, него које-какве мешавине.

У место каве меће се понајвише *пржен* и *самлевен* корен од *водошије* (*Cichorium intybus*) — „*цигурије*.“ Осим тога меће се *пржено брашно од жиша, грашка, кромпира, реше, сочива и жица*, па и *пржене смокве*.

То се може овако познати :

Кад се узме на врх ножа ситне пржене праве каве и кад се спусти у чашу воде, а она подуже плива на води и мало по мало шек прили воду у себе и пошоне, а вода буде онда нешто жућкаста, а напрошив оне друге ствари брже падну на дно, а вода буде загасиша, мрка (О. Дич).

И на ово ваља пазити :

Кад ситну (праву) каву мало поквасиш, па ситиснеш у шаку, а она се неће слошати, него остане као прахак, док се оне друге ствари кад их у шаку ситиснеш слошати као неко шесто. (О. Дич.)

Силна се „цигурија“ троши у свету и силне се фабрике подижу, које на томе раде, те се с тим велика трговина тера. Ни једна „цигурија“ не може се с правом кавом упоредити ни њу накнадити, јер ни у једној нема онога што се од праве каве иште : кофејина, који нам живце пријатно узбуђује (кад се умерено пије), нема оног ешерског зејтина и нема оне опорине. Учењак О. Дич уверава, да пржена водошија (цигорија), која се најчешће уместо каве употребљује, има у себи неког горког млечног сока, који лако прелази у крв, те ову тера да наваљује у главу и чини дрхта-

вицу, а кад се више употребљује онда и несвестицу и болест у очима.

Налазило се у „цигуријама“ и земље, праха од цигље, угљена од костију и т. д. Дич вели, да је још понајневинија „цигурија“ она од „смокава“, али и ту мешају роштић и сухо воће. Често се смокве испрже одвећ јако, те онда добију непријатно горак кус, за то ако је пржена смоква врло црна, онда не ваља, него треба да је мрка и да има у њој много белих зрнацади.

О. Дич поучава нас и овоме :

Много би паметније наше домаћице чиниле, да се окану свију „цигурија“, него да кувајући праву каву метну у лопчић на врх ножа соде (из апотеке), јер се онда кавини делови много боље растварају, те тако кава буде јача и боља куса, а нешто и угаситија, баш е тога, што су се кавини делови у већој мери у води растворили. Због тога је кава у оним местима, где у бунарима има соде (као у Прагу, Карлсбаду, Вихи и т. д.), од старине на гласу.

Ово неколико мигова, што их наука даје, нека приме наше домаћице и нека се по томе владају.

Др. И. О.

КАКВА ЈЕ ДАНАШЊА ПОРОДИЦА?

ако ли је узвишена идеја породице, а у каквом се често руву појављује на земљи.

Нит' узвишеније појаве у нашем друштвеном животу, нит' мање савести и свести при оснивању исте. —

Руку на срце, па судимо по савести! Разгледајмо и проучимо данашњу породицу. Како нам се претставља? Са малим изузетком као извор незадовољства, очајања, разни преступа, самоубиства и остали заражљиви зала и невоља. Породичан живот постао је — тако рећи — нужно зло. Сваки се клони тог нужног зла, док је могуће, — Узмимо, да се двоје састали — нашли у браку. Дал' што мисле, дал' осећају? Све бива по правилима отменог света. Све је неприродно — несносно. Комедија се вешто игра, док не дође трагикомичан свршетак — и збогом

„отмени свете“; заборављају се правила учтивости итд. итд. *Не загрева их једна мисао, не куца једно срце, нису једна целина, нит' су верни друзи у срећи и шузи.* Па какве су последице таког брака? . . . Ту зар да се оствари узвишен позив породице? . . . У каквом ли се боже руву појављује божанствена идеја! . . .

Породица, каква је данас са незнатним изузетком, најжалоснија је појава у нашем друштвеном животу. И наше друштво да на таком темељу почива?! — Заиста можемо спокојно и безбрижно живити; можемо смело гледати у будућност!

Кратковиди и лакоумни свете — већег непријатеља немаш од самог себе!!..

Треба л' доказивати, да у такој породици лежи клица најскорије пронасти нашег друштва? Треба л' доказивати, да

смо кратковиди, лакоумни и сами себи највећи непријатељи? —

Сви знамо, да је друштво болесно, јер му је темељ болестан. Данашња породица је извор свију грехова. Па где лежи клица болести? Морамо је наћи, морамо је уништити!!

Мало је свести, још мање савести, а најмање љубави при склапању бракова.

У том лежи зло! . .

Како ли је кратка и дивна наша српска песмица: „није благо ни сребро ни злато већ је благо што је срцу драго“!

Ту је извор среће и блаженства!!

Оснујмо породицу на том божанском темељу — и Српство ће процветати!

Станко.

НАУЧЕЊАКИЊЕ И ВЕШТАКИЊЕ У БРАКУ.*)

Код Немаца, Француза, Енглеза и других западних народа, где је образованост и код женскиња далеко од нас одмакло, приметило се, да су оне женске, што су у науци и вештини стекле лепог гласа и признања, кад се удале, махом су несрећно прошле. Врло је мало њих, које су сретно прошле тако, да се оне као изузетци сматрају, а правило је, да научењакиње и вештакиње буду несрећне у браку и онамо пре и више, где се удају опет за научењаке и вештаке мужеве. Дошло је дотле, да би саветније било, да се таке женске никад и не удају, бар би наука и вештина имала користи, а овако и женске и наука и вештине пропадају, јер многе су тако несретне биле, да су великом муком и грдним издирањем и радом морале своје несретнике мужеве да извлаче из дугова па и тавница, у које су својим лакомисленим и неваљалим животом запали; неке су сироте тим и себи главе дошли, па је тако с њима и она прибрана наука и она лена вештина угинула.

Ту појаву код тих женскиња опазили су још стари писци, па нису никад желели, да узму за жену ону, која је учена, а тим поводом је и славни римски сатиричар Марцијал казао: „Јаки дух у слабом телу нешто је непотпуно, ни муж ни жена; невешто за владу и за љубав, дете са оружјем од дива, нешто средње од мудраца и мајмуна.“

Па шта је узрок тој неприродној појави? јер по природи ваљало би, да су образованији уједно и савршенији па и срећнији.

Поглавити је узрок томе, што оваке

женскиње занете идејалима својим, науком и вештином, не обраћају довољно пажње, да упознају срце и душу будућег садруга свога, него се ласкањем дају лако обратити, па падну тако шака већином онаким бедовијама, који хоће њиховом муком да живе. А велик је узрок и у томе, што се оваке женске обично тако забуне и уживе у својој науци и вештини, да се изгуби и угуши у њих она урођена наклоност за кућу и њене потребе, па падну у немар и небригу толико, да пренебрегну и мужа и децу и кућу своју. Женске су по својој природи бсељивије и у свачем, па и у науци и вештини, умеју се већом вољом и јачом оданошћу одати него мушки, а у брачном животу, зна се, може да даде повода свађи и разлазу једно дугме непрешивене у своје време, или не закриљена чарапа; а како ће да пази на оваке ситнице и кад ће да доспе и да мисли жена, која је душом и срцем занешена за онај виши свој позив. Па баш и кад би хтеле, не могу доспети на једну и другу страну, јер наука и вештина толико им времена заузму, да не остаје још и за кућевне бриге и материнске дужности. То је сасвим природно, јер ни мушки научењаци и вештаци нису за кућу за породицу и њене потребе заузети; а осим тога и међу њима има чудних светаца, те отуда је и постала и у нашем народу она пословица: „где су кола мудрости, ту су троја лудости.“ То знају и сами ти мушки мудраци и вештаци, па за то обично и избегавају при женидби опет женске мудрице и вештакиње, него траже пре и слушкиње, него ове.

Но ако таке жене нису биле cadre, да усреће своје мужеве, где су понајвише

*) Из бележака покојног Др. Ђ. Натшевића.

и сами мужеви криви, а оне су својим литерарним радом и вештином народу и својим очевима и браћи од велике научне помоћи биле. Многе су се обогатиле и постале своје народу велике добротворке. Тако гђа Женавар свастика слав. молера Женавара поклонила је академији вештина у Француској 3 милијуна за потпомагање даровитих ученика и ученица. У Базлу је умрла пр. год. гђа Меријан, последња у тој слав. породици вештака, па је оставила овој вароши 20 милијуна франака на добротворне цели, Гђа Менде у Лајпцигу поклонила је 150.000 марака, да се подигне тамо на „Аугуста“ пијаци монументални бунар. У Лондону је о. г. подигнута кућа, у којој имају стан и све што требају девојке и жене, које се уче високим наукама. Ствар је ову покренула сама данашња славна енглеска краљица. Кућа је дивно уређена, све по 2 имају собу. Ту имају општу дворану за скупове, башка велику трапезарију, башка дворану за музику, за гимнастику, за купање, за пливање и друге потребе. Прошле 1886. г. основала је гђа Барбет Батифола у Паризу фонд, из ког се сваке године даје по 10.000 фор. награде за најбоље женске радове. У

Шведској у Готенбургу је једна гђа, која неће да јој се зна име, поклонила 20.000 талира као панзијони фонд за учитељице у тој вароши.

Тако видите, друштво је имало од таквих женскиња велике хасне. Но сад школа и наука иде на то, да пам блиска будућност донесе жене такве, које ће умети и знати уз науку и вештину лако савладати и така знања и вештине, да већма усреће своје мужеве, децу и кућу, него што данас усређавају мужеви своје жене, децу и кућу и већ ево Немци су и у наше дане прибележили два примера срећних бракова међу данашњим научењакињама и вештакињама, а то је Отилија Вилдермут и Јена Линдау. Старије време није могло ову хармонију код ових женскиња створити, јер се ове женске нису у школама, као данас, свестрано изражавале, па осим науке и вештине још и за свој чисти женски позив и задатак приуговорити, него су то већином самоуке жене, које су силна времена труда и напора улагале, док су до оне науке и вештине доспеле, па им није ни времена преостало за овај други женски и домаћи позив.

НАША ЧЕЉАД.

(Наставак.)

У прошлом броју нашега листа изнели смо главне махне самих домаћица, које кваре нашу чељад, а сад смо ради да изнесемо потребе и дужности, које се захтевају од домаћица, ако се у истини жели, да се чељад добра и честита одржи, или да се за будуће спреми ваљана чељад; а то су:

1. *Добар и леп пример.* Ништа тако снажно, тако сигурно не упливише на душу и срце млађих и мање образованих као пример старијих и образованијих; особито још важи то у одношају госпођа и слушкиња, јер пример виших сталеза и тако има силна уплива на ниже слојеве, а камо ли неће бити између госпође и слушкиње, где су одношаји тако блиски, тако уочни. Бивало је случајева, да је судба нанела добру и ваљану децу у куће

неуредне, нечисте, међу притворну, лажну, безбожну, неваљалу обитељ, па су и она посрнула и отишла порочним и нечистим путем, а било је прилика опет с друге стране, где је већ подивљана и извикано неваљала чељад дошла срећом у добру и честиту кућу, па се за 1—2 године дана тако поправила да се околина чудила. Пример је у васпитној струци најјача снага и најупливнији чинилац. Особито дакле у погледу моралног поведења својих млађих дужност је домаћица и старијих, да дају угледа својим лепим и добрим примером, својим честитим животом. Наредбе, савети и упутства старијих не смеју с делима њиховим бити у противности. Што год говоре, ваља и делом да творе. Само ће такав поступак поправити млађе и одржати их на путу врлина и честитости.

2. *Поука.* По Немачкој, Француској, Енглеској и другим западним крајевима наше Европе склапају се задруге, оснивају фундације за образовање и спремање добрих слушкиња. Тамо има и школа по свим већим варошима, у којима се спремају млађи за послугу и услугу у већим и имућнијим кућама. Има основаних женских задруга само за ову цел, јер се свет уверио, да ова чељад има знатна уплива и удела не само на домазлук, него и на васпитну страну сопственог подмлатка. И код нас су, колико нам је познато, в.-киндска и в.-бечкеречка задруга и на ову страну бациле свој обзир, те награђују новчано сваке године добру и ваљану чељад, па с тим подстичу и другу чељад на леп и честит живот. Берлинска женска задруга завршује сваку своју годину даровима и наградама слушкиња, које су на једном месту дуго и ваљано служиле, па су тако ове године наградили једну, што је 45 година служила у једној кући, 3 што су по 25 година; 3 што су по 22 год; 2 по 21 годину, 2 по 17, и 5, што су по 5—10 година пробавиле у једној кући као слушкиње. Таке награде и ти поступци утичу јако на побољшање и поправку млађих; али и донде, док се и у нас не буду завеле школе и други заводи за побољшање моралног и унапређење стручног знања, код наших млађих, донде су позване саме домаћице, да раде у своме кругу, на своме дому, да се млађи боље спреме за свој позив и морално више уздигну, јер то иде у прилог целом друштву, свима домаћицама. За то је потребно, да домаћице своје млађе у свему упућују, за свашта поуче. Није доста, да се млађем каже само: овако ваља урадити овај посао, него је потребно и да му се објасни и разложи зашто је то боље и зашто ваља тако радити, јер кад млађе не зна, зашто је ово или оно боље, оно онда без воље врши и само донде онако ради, како госпођа заповеда, док је она уз њу, чим се госпођа уклони млађе поступа по свом већ навикнутом начину.

Како у нас, нема још стручних школа за ову класу света, а како је и у нас, хвала богу, већ школска настава толико одмакла, да нам је спремила доста знатан број чи-

талици из овог друштвеног слоја што се служби одаје; то ваља домаћице, осим усмене поуке, да пруже слушкињама и писмене поуке у стручним листовима и књигама. Нека домаћице набављају за своје млађе поучне књиге и листове, које их неће само забавити у одморним часовима, него и поучити. Лепша је то забава, него да се скитају и тумарају, а уверили смо се да и те девојке радо читају и да с пажњом проучавају прочитане предмете. Ако у почетку, не буде ишло вољно, нека сама домаћица, особито у дуге зимње вечери, доведе и млађе у собу код својих, па нека им чита и тумачи предмет. То ће тако отворити вољу млађима, да ће за брзо и они сами искати и тражити књиге за читање, ал наравно оне књиге, из којих ће оне моћи лако примити и разумети предмет. Тешке ствари и оне, које су писане у научном облику, нису за њих, јер ће их те још више отуђити од читања.

3 *Побожност.* Где нестане вере у Бога, где се изгуби побожни осећај, ту нема напретка ни у моралном, ни у газдинском животу. Ту пропада човек и кућа. Побожност је основа човечности и свима врлинама, а безбожност је извор неморалног, дивљем, безкућничком животу. Ми видимо из историје библичне и историје света, да је сваки народ ударио натраг, да је полазио у понор неморала и порока чим је изгубио веру у Бога, а знамо, да се тек тамо почео напредак, да је тамо ухватило корена газдинство, где се религиозни живот одпочео. Па отуда закључујемо и знамо, да и чељад само она може напредовати, да се само тамо и на ону земљу може сејати семе морала, честитости и ваљаности, где је побожност ухватила корена. С тога је дужност самих домаћица и осталих старијих на дому, да пазе, да се пред слушкињама као и другим млађима, не хули име божије, не говори о Боду и светим стварима лажно, него увек са страхопоштовањем.

Недељом и благоданима нека се напусте тешки и велики послови, па нека се читају побожне и моралне књиге и кад је год могуће, нека се млађе упућује и пушта у св. цркву и на причешћа, а и домаћица треба и у томе да буде углед и пример.

Тако ће се на дому стварати рели- | а тај ће бити најбоље јемство за ваља-
гиозно моралан живот и међу чељадима, | ност и честитост млађих.

(Свршиће се).

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

I.

Допис.

Којим је грофица Мис Аделина Ирби српска добротворка у Сарајеву извештена, да је изабрата за почасну чланицу Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња.

бр. 50
1887

Племенита Грофице!

Наш народ у свима крајевима својим пратио је и прати с дубоким поштовањем и дивљењем Ваш хумани, Ваш племенити рад око среће и напретка нашег толи напаћеног, толи запуштеног — али, божијим промислом, још непоквареног, и свим врлинама одареног народа. Валда су баш те лепе особине нашега народа привезали тако љупко, тако чврсто ваше племенито срце за његову тешку судбу те сте жртвовали свој народ, оставили своју отаџбину, своју питому и богату околину, па сте се посветили срећи, моралном и материјалном напредку наше српске сирочади, нашег женског подмлатка у крајевима, који су највише и најдуже притешњени били од туђег суровог господства. А највише признања стекосте у срцима нашим и осталог нам нарона, кад сте оно 1876 г. у време највеће невоље стотинама босанске-херцеговачке сирочади по Хрватској, Славонији и Далмацији као мајка купила под своје закриље узимала, хлебом и оделом одржала а просветом очувала, да не клоне и не падне у очајање и да се морално и физично не сатре оно божије створење.

Кад видимо Српкињу, да тим божијим и родољубивим путем корача кроз раштркане редове нашег намученог народа, па храбри, одушевљава и помаже, није нам необично, јер јој то диктира српско родољубиво чувство, ал кад видимо на том месту и путу Несрпкињу, као што је Ваше Господство, да тако велико, тако родољубиво дело у тако обилатој мери и у средини нашег народа врши годинама, ми се можемо само дивити и до божанствене висине уздизати тако племениту душу. Па да би Вам видљивим знаком указали наше отлично поштовање и најдубље признање за она небројена и голема добротворства, која

сте народу нашем и његовој сирочади указивали од 20 и више година побудило је потписани одбор ове добротворне задруге Српкиња, да Вас из особитог признања свога прими у ред својих почасних чланица па да нам ту као узор добротворне сијате и за углед и поштовање служите.

Извешћујући о том чину високопоштовања Ваше Господство, молимо уједно, да примите овај израз нашег отличног поштовања и топлог признања за Ваша небројена добротворства народу нашем учињења, оном усрдошћу, каквом га шаље

Одбор Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња из своје седнице држане 6/18. јула 1887. године.

А. Варађанин. Јулка Радовановићка с. р.
перовођа. начелница

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња приређује *оцишчи свечан параштос свима својим покојним задругаркама и добротворницама* о своме задружном патрону о Малој Госпојини о. г. у св. саборној цркви после св. литургије и умољава уљудно како поштоване породице покојних задругарка тако и данашње задругарке и остало поштовано суграђанство, да изволу доћи на ову тужну задружну светковину.

У Новоме Саду 1. септембра 1887.

Одбор.

ЗАПИСНИК

одбора Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња из седнице од 3. септембра (22. августа) 1887.

Председава: Јулка Радовановићка начелница
Бележи: Арк. Варађанин перовођа.

Присутне су: Христина пл. Новићка подначелница. Софија Јевтићка слагајкиња, Ана Петрика прегледачица и одборкиње: Љубица Димићка, Пава Георгијевићка, Љубица Велимировићка и Марија Јоцићка.

бр. 51. Чита се записник одборске седнице од 6/18 јула о. г. Одоставерава се.

бр. 52. Христина пл. Новићка извешћује, да је гђа начелница послала њеном мужу Паји пл. Новићу адвокату 15 ф. у име издате штемпларине (биљеговине) на уговор при купу задружне куће и у име награде за његов труд око склапања тога уговора; но он је задржао само 5 ф. за издате биљеге а намењену награду од 10 ф. враћа по њој с изјавом, да ће и у будуће задрузи овој, кад год се захтевало и тражило буде, драговољно своју услугу пружити. Узима се са захвалом на знање.

бр. 53. Гђа Марија Јоцићка даје 1 ф. добровољна прилога за задружне цели, пошто није могла на задружни мајалес учествовати. Прима се с благодарношћу и предаје се гђи благајкињи.

бр. 54. Чита се решење црквеног одбора новосадске срп. православне општине од 17/29. о. г. бр. 160, којим се на онострану молбу изјављује, да ће општина сад и у будуће за задружне парастосе што приређује својим покојним задругаркама и добротворима бесплатно давати звона и палити полилеј. Са захвалом на знање и уједно се начелница овлашћује, да за први парастос о идућој „Малој Госпојини“ спреми кољиво и да позове свештеника дотичног на чинодјејство. Грађанству се има путем јавних листова обзнанити, а задругарке ће послужитељ лично на присуство позвати.

бр. 55. Вукосава Крестић г. карловачка свршена приправница из Руме захваљује се писмено на добротворству задружном, што је 5 година по 50 ф. годишње уживала. На знање.

бр. 56. Питомице задружне Марија Милвановића, Јованка Кондороши и Вукосава Вуканова подносе на углед своје сведоџбе за прошлу школ. 1886/7. г. и моле, да им се досадања припомоћ од 50 ф. и за идућу шк. 1887/8. г. пружи. Сведоџбе се узимају на знање и решава се, да им се досадања припомоћ од 50 ф. издаје у месечним ратама од 5 ф. и за идућу шк. 1887/8. г.

бр. 57. Читају се молбе приправнице Олге Црнојачке из Турије, Олге Јовановиће из Ср. Карловаца, Ангелене Толвановићеве из Н. Сада, Ане Васиљеске из Н. Сада свршених ученица новосадске срп. више девојачке и наступајућих приправница и Николе Бугарског учитеља каменичког за своју кћер Љубицу III. год. приправницу сомборску, у којима моле које сталне припомоћи, које путна трошка до Сомбора. Молба приправнице Олге Црнојачке не уважава се, а

остале се молбе уважавају и додељује се Ани Васиљеској годишња припомоћ од 50 ф. Љубици Бугарској 30 ф. које ће у две годишње рате примати, а Олга Јовановића и Ангелина Толвановића добиће по 10 ф. за путни трошак.

бр. 58. Председница позива одбор, да приреди једну забаву ове јесени у корист задружну, као што се и до сад, у ово доба, сваке године приређивале. Решава се: да се приреди забава за 24. октобар (5. новембар) о. г. Ако може бити да се спреми дилетантска представа, гласовирска свирка и игранка. У то име овлашћује се начелница и подначелница, да се с г. А. Хаџићем споразумеју за комад и да га умоле да учи дилетанте. Осим тога да позову гђицу Виду Варађанову да свира, а према изабраним позоришним комадима видиће се колико ће особа и каквих требати, па ће се, онда решити, ко ће се за то умолити. Гђа Димовићка се умољава, да се за војничку музику постара.

II.

Записник

одборске седнице „Добротворне задруге Српкиња држане у Суботици 5/17. августа 1887.

Председава: гђа Марија Коларићка.

Бележи: Ђорђе Гојковић. Присутне: г. г. Бојана Георгијевићка, Олга Коларићева, Јулка Димитријевићка, и Савета Мапојловићка.

Бр. 3. Ирина Тешићева питомица ове задруге подноси на углед свој рад „један столни простирач“ извезен унаоколо и са венцем у среди, у коме стоји надпис: „Српској добротворној задрузи у Суботици,“ и из захвалности према задрузи поклања јој за спомен. — Дар се прима са задовољством и признањем труда и вештине којом је посао веза израђен, и простирач тај употребиће се свагда при држању задружних седница. —

Бр. 4. Иста подноси годишњу сведоџбу из овдашње грађанске школе женске као ученица III. разреда, из које сведоџбе се види, да је у шк. 1886/87. години показала довољан успех. — Пошто је главна пажња задруге обраћена на њен рукорад, а у томе је засведочила леп успех оставља јој се уживање досадање новчане потпоре и даље.

Бр. 5. Јелци Михајловићевој глувонемој кћери К. Михајловића из Карлова, — одређује се помоћ од 10 фор. једном за свагда, и ова свота има се што пре на место опредељења послати.

Бр. 6. Олга Коларићева с обзиром на мно

говретне и неоцењене заслуге српске добротворке, праве мајке српске деце и сирочади *Мис Аделине Павлије Ирбијеве*, предлаже, да се изабере за почасну чланицу ове задруге, да би тим дали видљива знака признања и захвалности према врлим делима њеним. — Предлог овај једногласно прима се, и поднеће се главној скупштини на одобрење, а по том ће се та велика српска добротворка дописом известити и послаће јој се почаста диплома. —

III.

Записник.

Одборске седнице велико—бечкеречке добротворне задруге Српкиња, држане у четвртак 25-ог Аугуста 1887 у 5 сати по подне. у општинској дворани.

Председава Емилија Мунчића, — бележи Сава Клес перовођа.

Присутни: Евелина Савића подпредседкиња, Јелисавета Бинтера, Лепосава Завишића, Емилија Кудића, Олга Матићева, Љубица Поповића, Марија Савића и Катарина Станковића.

Бр. I.

Перовођа јавља, да је овоместна српска црквена општина допис доставила на задругу Српкиња, ради дочека Његовог Високопреосвештенства господина Ђорђа Бранковића епископа темишварског, који ће 26-ог аугуста у петак у вече у $\frac{3}{4}$ 6 сати у нашу варош жељезницом приспети, — други дан на Велику Госпођу у св. усненској цркви служити, после Божије службе у стану госпд. Кузме Мунчића, где је његово Високопреосвештенство одсело, посете примати, — 30-ог аугуста у $\frac{1}{2}$ 6 сати јутром полази жељезницом натраг. — Председкиња Емилија Мунчих позива одбор, да се изволи изјаснити, хоћели учествовати при дочеку?

Решено је, да се у порти св. усненске цркве све чланице задруге скупе и ту његово Високопреосвештенство дочекају, — други дан на Велику Госпођу на богослужење дођу, после свете литургије да се у стану госпође Евелине Савићке подпредседкиње скупе, оданде пак у стан Његовом Високопреосвештенству господину Ђорђу Бранковићу, да подворење своје учине.

Бр. 2.

Гђца Олга Матеићева поднаша молбу Софије Табачки кћери пок. Павла Табачког црквењака при св. усненској цркви ради припомоћи, да би у меленачко купатило „Русанду“ могла ићи, да своје порушено здравље опорави, уједно прикључује сведочбу овоместног капетана, да се у врло неповољном материјалном стању налази.

Одбор познавајући и сам лично проситељку, — осим тога имајући призрења на заслуге упокојеног јој отца, одређује јој 10 форината припомоћи, — уједно налаже перовођи, да јој препоручително писмо изда на управу купатила „Русанде“ и на црквену општину меленачку ради подпоре.

Остали предмети ће се због краткоће времена у идућој одборској седници у претрес узети.

Вел Бечкерек 25-ог аугуста 1887.

Издао:

Сава Клее.

перовођа

IV.

Добротворна Задруга Српкиња Сентомашкиња приредила је на В. Госпођу уз суделовање тамошње српске добровољне позоришне дружине једну *представу с игранком* онет у корист своје благајне. На тој забави приказала је та дружина на опште допадане три позоришна комада: „*чештишам*“, „*француско — ирско раш*“, и „*нису се добро разумели*“.

За тим је била мала томбола, а после тога игранка до зоре.

Тога вечера пало је на каси 113 фор. 85 нов. а. вр. трошак износи 60 фор 25 нов; остаје чистих 53 фор. 60 нов.

Нека је и овим путем хвала свима, који приложише на ову племениту цељ.

25-ог о. м. држао је одбор своју седницу и одредио 40 фор за одело сиромашкој сиротој деци, која иду у школу.

V.

Добротворна Задруга Српкиња Вршчанска приредила је на вел. Госпођу као на дан свога патрона у дворани стрелишта у варошкој башти *игранку* у корист своје благајне.

ЛИСТИЊИ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Народна светковина. О вел. Госпојини о. г. прославио је наш народ у селу Грку у Срему једну значајну и врло ретку славу. Бечка српска омладина из друштва „Зоре“ подстакла је мисао, да се над гробом славног народног слепца и певца Филипа Вишњића подигне из признања каменити споменик. Овај је певац за време најновијег српског устанка под Карађорђем и Милошем с гулама у руци ишао од логора до логора и храбио и одушевљавао српске јунаке. Певао је већином сам своје песме и много је тим припомогао, да су се наша прекосавска браћа ослободила петвековног ропства. Од његових песама има прибележено 8—9 у збирци Вука Караџића, а најзнатнија му је она под насловом: „Устанак на даије.“

Село Грк лежи 2 сата хода од Митровице, па је у тој слави и Митровица највише учествовала. Митровачко грађанство дало је гостима из даље бесплатан стан и подвоз до Грка, а у вече те славе приредило је у почаст гостима митровачко црквено певачко друштво „беседу с игранком“, на којој је учитељ Јован Вучанов врло лепо поздравио госте. О беседи тој певали су заједнички једну песму: чланови београдског митровачког румског и новосадеког певачког друштва.

У Грку самом одслужили су прво св. литургију свештеници: Дамјан Јеврић из Јамине, Јован Јеремић из Бачинаца и месни парох Коста Змејановић а певаху шидско и митровачко певачко друштво. После службе држан је парастос слављенику Филипу Вишњићу у ком је начелствовао задарски прота и професор богословије Јован Вучковић, а говорио је у почаст слављенику поменути месни парох Змејановић. На гробу положено је четири венца, а по освећењу споменика говорио је професор карловачке гимназије Рада Врховац. После тога наступила је општа народна слава приликом које су држали лепе и тој слави прикладне говоре: Никола Поповић из Митровице, Стеван Дамјановић техничар бечки, Коста Радојчић медицинар градачки, Милан Поповић медицинар будапештански и Радован Кошуткић философ. Рачуна се, да је било око 6000 гостију на окупу. Слава је тако величанствена и сјајна била, да ће остати за увек

у лепој успомени сваком, које у њој учествовао.

Споменик је од гранита, пирамида, а подигнут је из народних прилога. Има три наставка. На горњем стоји; „† Гроб гуслара-песника српског Филипа Вишњића каменом га обележио српски народ 1887.“ На нижем одељењу изрезане су гусле, а на долњем стоје ове речи:

„Благо гробу, и у тами што се сјаји
Где кандило припаљују нараштаји!
Кандило је жар што српске груди краси,
Вишњић га је чув'о да се не угаси.
Ми ти гробу камен дасмо. То можемо,
Венац прави твојој слави, — јоште дугујемо.“

Скупљање срп. народних песама. Српско ђачко друштво „Зора“ у Бечу издало је позив на сав народ српски и моли све писмене чланове и чланице, да скупљају по народу нашем *песме, приповешке, пословице и загонешке*, а поглавито умолава за то срп. свештенике, учитеље и учитељице, трговце и занатлије, који највише долазе с народом у додир. Свака песма, пословица, приповетка и т. д. нека се препише на нека се означи из ког је места, од кога је и коју је скупио па нека пошаље „Зори“ у Беч под адресом: „Serb. akad. Verein „Zora“, Wien. I. Universität.“ Ово ће друштво по могућности награђивати скупљаче и одредило је на ту цел од своје стране 200 фор.

Православна женска школа у Јапану. Руске новине јављају, да је грофица руска Путјатин подигла у Јапану нову велељепну школску зграду за 100 питомица православних Јапанкиња.

Култура у Енглеској. Краљ енглески спавао је још 1234. год на слами и дасци као и сви простаци, јер се онда није знало за боље. — 1246. г. биле су све куће сламом покривене, није се ни знало за цреп и друго. — 1300. год. није било у Лондону оцака ни пећи, него су се грејали на жеравици у тепсијама, — није било још ни кола, него су одличнији јашили на коњима па и саме жене њихове. — 1343. год. изашла је прва чиода од метала, а донде се служило дрвеним шиљцима. Прве свилене чарапе понела је краљица Јелисавета 1561 год. Тако је споро ишла култура у овој земљи.

У Данској постоји од 1871. г. женска задруга, која се брине за опстанак и материјално

обезбеђење женскиња. Та је задруга основала неколико трговачких и занатлијских школа за женске. Приређује јавна предавања; има свој лист, који месечно једанпут излази под уредништвом гђе Јелисавете Грундвиг. Задруга има 700 чланица, на међу њима и 183 мушка члана.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Стоку и живину да опростиш од вашију. Оперу вапљива места 1—2 пут водом од куваног неољунтеног кромпира; то убије ваши боље него многи други отров. То помогне и од шуге и од губе и свраба у стоке и у живине.

Живину да опростиш од литавине: Болест ову добију од хладноће и од лоше хране; за то је прво утоплити их и држати у топлом, а уз то хранити прженим јечмом.

Мраве по кући да истребиш: Помешај с медом мало проста лебна или пиварска квасаца, па стави на цреповима онде, где мржава има. Квасац је за мраве отров најјачи, а мед мамак најбољи.

Цвеће у чаши да се дуже одржи: Мети у воду мало нишадора (2—3 грама) тај одржи цвеће по 15—20 дана да је свеже.

Плеване судове лепо да усијаш: помешај мало пенела са обичним уљем, зејтином, да буде као тесто, па тим тестом суд намажи, и позније сувом вуненом крпом добро истари.

Пукотине на собњем патосу од дасака најбоље да залечиш: испуни тестом од сира и негашена креча: на 5 делова сира дода се 1 креча и врло мало жуте боје окера. То држи боље него паркет, и не да прашини испод патоса да се диже у вис, ни прашини с поља да пада под патос, где падну и клице од зараза, богиње, шарлаха, дивтериде, колере и других па се прањем патоса и поливањем намноже и буду после узрок болести и помора.

Чеп стаклен Кад се неда исвући, успи на њега по коју кап зејтина и онда га ушком од кључа ухвати и окрени, ако се да, ако ли не, а ти грло од тог стаклета загреј и чеп куцни, не би л се покренуо. Чини тако 2—3 пут, па ће се покренути и отворити.

Прље од мастила с платна кончана или памучна да извадиш: Натари их простом шумском јагодом што јаче и после чистом водом испери.

Прље од звоја опери водцом од салмијака помешано 3 пут толико алкохола и 1 пут етера сумпорног.

Прље од масне боје оперу се хлороформом умачући чисту крпу у хлорофор и тарући прље од масти.

Кипобран да те дуже служи: Кад је мокар не остави га разапетог да се суши, него скупљеног стави на држак да се оцеди, па онда сув разапни, да се исправи.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Вода за купање мале деце. Један од првих лекара препоручује да се при купању мале деце не сипа у корито најпре врућа него најпре хладна вода, јер се догађа, да дете, док мати изађе да донесе хладне воде, само уђе у врелу воду па грдно прође, и даље препоручује, да се при доливању вреле воде у хладну, непрестано другом руком мути и на топломеру у ту воду стављен пази, па чим дође до 22 а највише до 24° R. више ни кап вреле воде да не долива, ко је рад да му дете буде здраво и јако.

Пазите кад рибу чистите, особито лети. Мртва риба зачас труне, па трулеж кад уђе у раницу на рукама, или ма на најмању греботину, даде се на зло, па многи то и главом плати. У Банату је једна жена чистила мртву рибу мало загревеним претом; други дан прст отекне, а трећи дан цела рука, пети дан већ је била мртва.

Од неспавања препоручује један американац, да патник ваља сваки дан да легне у пети минут и онако да остане како легне, да се не макне, па ће кроз неколико дана лако и брзо заспати.

Од слабости вида лечи се, кад се сваки дан перу очи по двапут хладном водом, ал не баш прехладном.

Облози топли како се праве. Загреј кашице и тури је у кесу од фланела, па можеш одмах метнути на болно место. Тако се топлота не губи него се још очува и не мора се онако често мењати, као кад се кашица у којој тањој кесици на болно место стави.

За мале озледе. Кад се ко посече, убоде, причкињи и крв натера, ваља рану одмах да испере ладном водом и да завије чистом крпом. Али, како и у најчистијим крпама има по нешто нечистоће, која рану разједа; то употребљују данас као најбоље средство карболну киселину (Karbolsäures wasser) или Borsäure), али то да је растворено тако, да у чаши воде дође само је дна кашика те воде. С том водом се испере рана и покваси завој, којим ће се рана завити, па онда је човек најсигурнији, да се рана неће дати на зло.

На шта оду новци? По званичном извештају за г. 1885 издато је у северној Америци (са 60 милијона становника) 900 милијона долара (по 2 фор авр.) за пиће и 600 милиј. за дуван, а 500 милиј. за хлеб, 300 милиј. за месо а само 85 милиј. за школе: дакле и код тих паметних људи оде за пиће близу два пут више него за хлеб, а 10 пута више него за школе. Оде и на дуван сила више него на хлеб и на школе. 60 мил. становника, од којих је пола жена и много деце, који слабо пију и пуше, попију и попуше 3000 милиј. фор. то је ужасно, 6 пута више него за хлеб, а 17 пута више него за школе дају и ови, што се највише хвале са школама. Зар није то ужасна срамота за тај паметни народ, и за све учитеље му и научењаке, ал и за жене му и девојке, за које се зна, да нигде нису онако уважене од мушких, као у северној Америци, кад ни оне не могу да израде код својих драгих мужева, да не бацају тако силни новац на љуто и погано пиће и на отрован и смрдљиви дуван. А колико се овим тек сатре снаге мозга и живаца, те снаге умне и свести и разума људска, кад би се дало скупити све уједно, или претставити у слици, сви би се пренерозили. —

За што је више женскиња? Познато је, да се свуда на свету роди више мушке деце него женске, и то бар по 5 на 100 више, а после увек остане живих више женских него мушких, особито у варошима. Ево за пример узећемо само једну и то од највећих словенских вароши По последњем бројању људства у Варшави пре 4 год. било је свега мушких 181362 а женских 201602, дакле за 20240 женских више. Од то 201602 женске биле су удате 65148, и међу овима 987 растављених. Девојака и женске деце било је 136187, а момака и мушке деце 115847, то је за 20340 више женских. Удоваца било је 4075, а удовица 22074, дакле мање 1 управо 18000, то је $4\frac{1}{2}$ пута више удовица, него удоваца, ма да су мушки јачи и тврђег здравља него женске, па зашто пре помру? јер се сами убију, највише пијанством и бекријањем. А како живе удовице, то већ свако зна, зато нека свака удавача добро пази за кога полази. —

Колико треба човек да живи? Домаће животиње живе 5 пута онолико, колико требају да нарасту. Кер треба 2 године док израсте, а живи 10 година. Марвинче треба 4 године, а живи 20 година. Коњ треба 5 година, а живи

25 година. Камила треба 8 година, а живи 40 година. По томе треба човек да живи 100 година.

Р А З Н О.

Парастос Др Ђорђу Натошевићу Српска православна црквена општина новосадска у договору с „Матицом Српском“, срп. велик. гимназијом, срп. вишом девојач. школом и основ. народ. школама приредила је у суботу на Усековење после св. литургије у својој св. саборној цркви из особитог признања свечан шестонедељни парастос Др. Ђ. Натошевићу глав. школ. референту, председнику „Матице Српске“, књижевнику, педагогу и т. даље. На парастосу том били су заступљени сви месни срп. просветни заводи. Задруга Срба Занатлија из почасти је развила свој барјак и стала с дуплирима уз кољиво, била је заступљена и Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња са целим својим одбором, позоришна и читаоничка управа. Народа је било пуна црква и служила су три свештеника, а појала је гимназијска омладина. Парастос је био достојан човека и мужа, коме је приређен. Једна наша задругарка и поштована сарадница дала је штампати и раздавала је народу споменице на црно уоквирене карте с овим садржајем: „На парастосу † Др. Ђорђу Натошевићу. —

„Народна школа, то је душевно покушалиште, врт у ком се на младој грани будућа огледа снага, и где се на дивљаки просвета калами, колико калама толико народних поборника; колико штоватеља, толико благодарних срца; колико школа, толико споменика! А леп спомен много вреди. Спомен прошлости ново жиће даје, јер вечни живот у себи само оно носи, што смрт не може да покоси. Из гроба се диже име славно Фениксу равно. А поред гроба српска мајка сузе лије, што те, Бабо, земља крије.“

Какве су Рускиње. Сваким даном се наше сестре Рускиње отликују на једном ил другом пољу. Тако дознајемо, да је гђица Софија Петровна Михаљчева учитељица цртања на једној женској гимназији у Петрограду пробавила овогодишње школске ферије у Црној Гори и тамо је снимала оне чаробне пределе и скидала оне дивне типове, те понела отуда за своју школу богату и нову збирку цртежа.

С друге стране читамо у немач. листовима, да су се овог прошлог месеца две руске девојке, сестре Горчаковљеве, успеле на највише брдо у Европи, на врх Монтбланка у Швајцарској.

За тај пут пребале су 20 сати хода, а пратили су их две вође. Кад су се с тог значајног пута вратиле, поздравила их тамошња публика бурним усклицима и обасула их је цвећем. До сад су се свега попели на тај брег само њих 1002 душе и од тих беше само једна женскиња францускиња.

Женске и зарада У север. американским здруженим државама отима маха све већи број женскиња, које се издржавају поштенем зарадом и заслугом својом ван куће. 1. Јула 1886 године било је тамо међу 60 милијуна становника пуна 3 милијуна жена и девојака, које су се ван куће своје издржавале заслугом. Од тих се занимало 600 000 с пољским пословима, поглавито прањем и чешљањем вуне, 530.000 са прањем рубља, 280.000 са накитима разним, 200 000 са швом женског одела и рубља, 60.009 са швом мушког одела, а 690.000 са трговином, учитељским позивом, брзојавним звањем, књиговодством; а има тамо још 2500 женских доктора, које се лечењем баве.

Женска градоначалник. У варошици Аризону у американској државици Канзас изабрана је прошлог месеца гђа Сузана Салтер, жена једног адвоката, која има 4 деце, за варошког градоначалника. Тамо гласају и жене и гласале су на њу све осим 1 женске, а заузимали су се за њу први борци за женску еманципацију.

Ретка прослава. Госпођица Христина Јаух у Братислави (Бреслави) прославила је о. г. 50. годишњицу своје њом основане цвећаре фабрике прављеног цвећа). Године 1836. кад је она то основала, била је то реткост у целој земљи и држала је за то само једну собицу и неколико раденица. Својом вештином, вредноћом и великим подузимачким духом тако је ранирила и умножила ову радњу, да се данас занимају стално у тој радњи 90 женскиња.

Новине српске у 1887. г. Зацело ће занимати наш женски свет, да чује, колико, какве и где све излазе ове године српске новине, па смо ради, да им овде прикажемо имена свих наших данашњих новина за које смо до сад

дознали. У Србији: 1. Учитељ, 2. Мала Србадија, 3. Родољуб, 4. Српче, 5. Просветни Гласник, 6. Отаџбина, 7. Српство, 8. Бранич, 9. Тежак, 10. Хришћански весник, 11. Београдски Дневник, 12. Нови Београд. Дневник, 13. Одјек, 14. Нова Уставност, 15. Домаћица, 16. Видело, 17. Зрак, 18. Брка, 19. Српске Новине, 20. Новине Београд. Општине. 21. Весник крагујевачке Општине 22. Шабачки Гласник. 23. Црквени Весник. — 24. Трговачка писма, — 25. Велопедске новине. 26. Златибор.

У Аустро-Угарској. 1. Школски лист, 2. Невен, 3. Голуб, 4. Женски Свет, 5. Стражилово, 6. Јавор, 7. Истина, 8. Глас Истине, 9. Застава, 10. Браник, 11. Наше Доба, 12. Српски Народ, 13. Стармали, 14. Глас Народа, 15. Садашњост, 16. Орао, 17. Панчевац, 18. Народна Воља, 19. Бачванин, 20. Сремац, 21. Србобран, 22. Народни Лист, 23. Драшков Рабош, 24. Јавност, 25. Србинови Записници, 26. Гусле, 27. Летопис Матице Српске. 28. Фрушка Гора. 29. Немања.

У Босни: 1. Босанска Вила 2. Сарајевски Лист, 3. Просвјета, 4. Дабро-босански Источник. — У Црној Гори: Глас Црногорца. — Свега 60.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Православље у данашњем живопису у Србији, књижица П. од М. Валтровића, Београд. Штампарија задруге штампарских радника 1887. Прештампано из новог београд. дневника.

Поука о човечијем телу, животу и здрављу, у две књиге за прву школску и домаћу наставу написао Др. Милан Јовановић-Батут I. тело с поља (са сликама), II. тело изнутра (са сликама). Издање књижаре Луке Јоцића и др. у Новоме Саду 1888.

Грамматика српскога језика за народне школе, написао Симеун Коњевић. Књига прва о гласовима и реченицама. Издање књижаре Луке Јоцића и др. у Новоме Саду 1888. Цена 50 новч. или 1 динар.

Филип Вишњић српски песник, јунак и гуслар. У спомен подизања споменика. Митровица. Издање књижаре Краиновића и Суботића 1887.

I. Србин. календар за месец септембар о. г. својина Србина Милоша Грабовачког са много огласа. Цена на целу годину 50 н.

САДРЖАЈ: 1. Мати. По немачком. Од Лазара Николића. — 2. Шта све могу да раде женскиње. (Продужење.) — 3. Кава и „Цигурија“. За наше домаћице. Од Др. И. О. — 4. Каква је данашња породица? Од Станка. — 5. Начењациње и вештакиње у браку. — 6. Наша чељад. — 7. Рад добротворних задруга: Допис. — Записник задруге новосадске, — Суботичке, — Вел. Бечкеречке, — Сентомашке и Вршачке. — Листићи: Из просвете. — За домаћице. Зарад здравља. — Разно. — Нове књиге и листови.

Власник: Добротворна Задруга Српкиња Новосадскиња. — Издаје и уређује: Аркадије Варађанин.